

*

Давид и Голијати

Протеклих дана текућега месеца аугуста (10. и 14.) текуће године 2019. наша маленкост епископ крушевачки, пензионисани професор Београдског Универзитета Давид Перовић, и његово високообразије у богословским и другим наукама господин редовни професор Универзитета у Источном Сарајеву др Здравко Пено, били смо поменути, па и прозвани, ... у дневној штампи *Политика* (краћа верзија), и у недавно покренутом теолошком интернет магазину *Теологија.нет* (опширна верзија – читај: незнатно проширена верзија).

Прилику да обојица будемо поменути пружио нам је, бар мени Давиду непознати текстописац Зоран Матић. Ја не могу да га ословим никако другачије до именом и презименом, јер особу не познајем, те тиме ни представу немам у коју врсту разговора би требало да се упуштам са њом. Зато сам, искрено говорећи, био у дилеми да ли да се огласим макар једним словом? Превагнула је одлука у корист *краћег* оглашења.

На овом месту остављам на миру свога православног и савесног и даровитог и богословским књигама и студијама богатога колегу проф. Здравка Пена, препуштајући његовој вољи и расуђивању одлуку о личном оглашењу у вези са прозивком која нас је снашла од стране Матића.

*

У кратком трагању за текстописцем, и у медију који га је угостио, откриле су ми се интересантне ствари. У *импресуму* издавач Отачник, Београд: сетих се да сам још у прошлом веку био један од покретача богословског часописа Отачник, и саветник у вези са тематиком првог броја: личност и богословље светог Дионисија Ареопагита. Да се разумемо: све честитке и благодарност за то морају бити упућене, и треба да припадну тадашњем асистенту философије никшићког Универзитета, и тада преводиоцу светоотачких текстова, као и данас текстова и књига светог Јована Златоуста, филологу Дејану Лучићу.

Међу *уредницима и сарадницима* овог теолошког медија препознао сам имена својих дојучерашњих колега и студената старијих и млађих, и пријатно сам се изненадио. Кажем себи: Ради се! И помислим: Ево наших! У сегменту *О нама*, представљању читалачкој публици, сазнам да је „*Теологија.нет теолошки интернет магазин који промовише културу критичког теолошког мишљења у постдигиталном добу.*“ Уследиле су речи о настојању на неговању критичког става, о ауторима и уредницима који имају пуну слободу „*када је реч о избору тема и начину на који се теме обрађују.*“ Надаље, да „*Сајт нема било какве идеолошке или друге преференце.*“ Да постоји чврста вера у „*дијалог унутар теологије са другим хуманистичким, друштвеним, природним наукама као и потреба прожимања теологије и уметности, и да управо то уверење суштински одређује њихову уређивачку политику.*“ У трима рубрикама, и опет у трећој: *Преводи и преписи*, приметим да се ради и о већ објављеним

огледима „који нису баш доступни, посебно не на интернету, а јесу значајни и занимљиви.“

Не слутећи да би могла да ми се деси непријатност, почнем да читам Матићев текст, а о чијем ћу се наслову касније изјаснити. „Након маја 2017. године кроз медије информисања проциркулисали су текстови (епископ крушевачки Давид 2019, Пено 2017, 2018, 2019) у којима су богословским (светоотачким) наслеђем изнети „аргументи“ против теорије еволуције. На основу њих се изнео закључак да Адам, првостворени човек „просветљена“ тела, није могао настати од примата – еволуцијом. Углавном због овог спорног антрополошког момента код нас се за јерес прогласило уважавање теорије еволуције. У свету, пак, постоји дијалог између науке и теологије по овом питању (Ladouceur 2013, 2018) у коме се не расуђује по принципу искључивости, као што су то учинили аутори анти-еволуционих текстова.“

Приметивши са каквом лакоћом је наше „анти-еволуционе текстове“: еп. Давида и проф. Здравка Пена (текстове писане месецима, па и годинама), Матић просто згужвао, и бацио у Recycle Bin (рисајкл бин), а затим кренуо заузврат да ређа своје научне пабирке, скупљене одавде-оданде, ради сопствене али и у име опште апологије теорије еволуције, о којој се „у дијалогу између науке и теологије не расуђује по принципу искључивости“, – био сам мало зачуђен. Ипак сам се тек на крају Матићевог колажираног, па и памфлетског, „проширеног“ текста мало више зачудио када сам видео да нам на крају,

ради изласка из противљења „*просветљености вере и знања*“, Матић предлаже чин спаљивања („*огњем критике*“) – спаљивања вештице која се сујевјерно противи истој тој „*просветљености вере и знања*“; и опет спаљивања ниједне друге вештице до оне у нама самима. У духу виспрене полемике универзитетског професора Зорана Кинђића могло би да уследи овакво запажање: Ако Матић већ користи метафору о спаљивању, онда би ваљало настојати спалити гордост свог непросветљеног палог разума, тиме што бисмо се покајањем и очишћењем удостојили огња благодати Светога Духа. Овде нам се намеће још једно конкретно запажање, па и питање: Из чега, или од кога је еволуирала вештица у нама када знамо да вештице не постоје! Или, одакле потиче та вештица „*сујевјерна противница, и ниједна друга до она у нама самима*“, када знамо да човек такође није створен по маскоти и телесини фиктивног примата, него по образу и подобију Божјем? Ја се не бих изражавао овако када би ме обраћања удостојио и обрадовао један атеиста, или један агностик, рецимо попут „*нашег најеминентнијег научника ... Милана Ћирковића*“ (који се, по казивању студената, пред студентима и у јавности сам представљао и као агностик, а чије име и презиме је Матић избрисао из текста и уместо њега оставио само три тачке. Лично професор Ћирковић пак пише: „*Ултимативно, проблем је у психолошком отпору „Коперниканској револуцији*“ и идеји да човек, „*homo sapiens*“, није никакав центар универзума, већ само узгредна појава у величанственом процесу универзалне космичке еволуције“ – в.: Пише:

Анђелка Цвијић, *Опасна делатност која људе кошта живота*, у: Данас, 08. април, 2018). Дакле, на такво обраћање Матићу лично, покреће ме то што он инсистира на томе да је хришћанин. На другачије изражавање не би могла да ме покрене ни чињеница да је, претпоставимо и рецимо: Матић писао о покојном свештенику, професору Радовану Биговићу, да је писао за *Православље* и *Жички благовесник*, да је на Православни Богословски факултет доводио еминентног научника Ђура Коругу, да је код професора Хришћанске етике (био-и-еко-етике) са Аскетским богословљем Давида Перовића слушао бар једно излагање о променама само унутар једне врсте организама или бића, никако не о њиховим скоковима из врсте у врсту. Ако моја претпоставка да реч о томе Матићу није тачна, онда неће бити тачна ни моја претпоставка да је област његових специјалистичких интересовања машинство.

Како год било, чињеница је да је Матићу пружено гостопримство на страницама *„теолошког интернет магазина који промовише културу критичког теолошког мишљења у постдигиталном добу“*, и да се ми сада налазимо ту где се налазимо. Рецимо само узгредно, да се критичко теолошко мишљење апропо теорије еволуције а у корист саме еволуције могло чути на Православном богословском факултету и пре *„дигиталног доба“*, и да се у саблажњавању студената, као тадашњих протагониста саблазни, нарочито истицао један богослов и предавач (З. Ј.), коме је лично Његова Светост Патријарх Павле био дао благослов да он као асистент ступи на овај факултет, а

све уз моје заузимање за њега. Авај! Патријарх је дакле имао поверење у оне који су га предложили, с напоменом да тада ни они нису знали да ће он касније изводити своје авантуре. Односно тадашњих ствари, они нису могли да виде у њему једног од „теолога вагабунда“, како их социолози религије називају, а које стално срећемо ту и тамо, вамо и амо; одавде па до Америке; који „*ничу где их ниси сејао*“. Ми зато желимо да ово своје уводно оглашавање поводом Матићеве вињете закључимо речима како нам се чини да је она, вињета-памфлет-пашквила, ипак једна наручена ствар, и да се иза те наруџбине осећа и види заједничко и саветодавно и кооперативно таласање оних ревнитеља за веру који имају довољно времена да се размећу „*просветљеном вером и знањем*“, а све у кључу: „*E pur si evolve!*“ Шта би то значило?! Ја не бих да одрађујем туђ посао, рецимо да читаоцима преводим туђ цитат, или латинску изреку и кованицу, него бих да се бавим сопственим латинским записом.

*

Упитали бисмо дакле: Quid, ubi, quando, quam si profekto aliquid voluto? (Шта, где, када, како се стварно нешто окреће или котрља?) Наравно да се *окреће* у оквиру само једне и јединствене врсте, рода, природе! Закон о очувању и самоочувању врста и свега јесте, и остаје неприкосновен. Природа „*љубоморно тежи да очува чистоту сваке врсте, и не зна за прелаз чак од врапца до ласте*“, а камоли да је „*познат бар један случај прелаза мајмуна у човека.*“ Апропо дарвинизма, баш тим речима светитељ

Лука Војно-Јасењецки своди рачуне с њим (видети: Наука и религија, *Глава трећа: Извор претпоставки*, https://azbyka.ru/otechnik/Luka_Vojno-Jasenetskij/nauka-i-religija/).

Још је рекао исти аутор: „*Дарвинизам који тврди да се човек посредством еволуције развио од ниже врсте животиња и да није продукт творачког Божјег акта показао се само као претпоставка, хипотеза, која је већ и за науку застарела ... Показало се да хипотеза противречи не само Библији, него и самој природи ...*“ (Исто). Упитали бисмо Матића: Да ли постоји неки другачији дарвинизам и еволуционизам од описаног? Рецимо онај тројице Папа: Пија XII и Јована Павла II и Бенедикта XVI. Затим: Јована Зизјуласа и Христа Јанараса, Калиста Вера и Николаја Хадзи-Николауа, те њихових епигона: Игнатија Мидића и Максима Васиљевића, па редом: пете колоне научењака с Православног богословског факултета СПЦ које смо већ помињали (јереја Александра Ђаковца ...). На крају: дарвинизам и еволуционизам, погодимо кога: Матића, и др Гејл Волошек! А током искакања *изабраних* из зглобова црквеног богословља у нашој малој долини непокајнога плача, управо домаћи великани богословске науке и њени заштитници ћуте и созерцавају, нама непознато шта?! Наравно да постоји оправдан разлог за питање припадности оваквој врсти дарвиниста и еволуциониста-еволуционара, и ми га зато упућујемо медијском сталежу или реду „*интернет магазина дигиталног доба*“ (јереју Александру Ђаковцу, Матићу,

др Гејл Волошек, ...). Али ваљан, и опширан одговор и на ово питање постоји у текстовима нас двојице „*анти-евоуциониста*“, Давида Перовића и Здравка Пена. Међутим, према нашим именима се примењује заклета дискриминација у сталежу или реду бар *научника дигиталног доба*, док је пред нашим текстовима влада мук. Али шта да се ради? Зар *чинити зло да би нам дошло добро*? Не! Према томе, остаје чињеница да је анимална-или-примат-евоуција непримењива како на протолошку, тако и на апостериори антропологију. Баш зато и антропологија белих, црвених, црних, жутих, кафених, те људи дивова и пигмеја, који никада нису произашли из друге врсте живих бића, нити су икада напуштали своју, људску врсту – остаје тамо где је Бог рекао да стоји и сведочи, а не тамо где ју је пуки случај условио па му се она морала повинovati! Понављамо да је проблем и самога Матића у томе што је врло невољно, ма врло површно, читао поменуте текстове, па му се створио утисак да ни нас двојица, као два Давида, не могу наудити њему, једноме Голијату? Отуда и све његове директне и индиректне инсинуације и прозивања за неуважавање: „*начела комплементарности, начела антиномичности и формулационог обједињавања и упоштавања, упетљаности и начела неодређености, условљавања анти-евоуционих текстова пролазношћу у научно популарним часописима и новинама*; и опет инсинуације и прозивка за: *пренаглашен ауторитативно-одричан став према теорији евоуције, савремено интелектуално анатемисање, претњу „потпаљеном ломачом“*,

угрожавање слободе мишљења и могућност стваралачког обогаћујућег односа између науке и теологије, научну необавештеност ...“. Дакле у Матића метод одбране теорије еволуције јесте метод *око за око, зуб за зуб*, па и нешто горе: *Ако потпаљујеш ломачу, биће ти потпаљена ломача ...* дакле опет *мрачни средњи век*, или је неко био у *рату на окусио барут*. А све ово тек је почетак његових опсежних научно-информационих захвата да одбрани православну веру од „научно необавештених анти-еволуционих текстова који садрже осврте на еволуционе дилеме из прошлог века, без сагледавања научних сазнања из последњих деценија која су дала вишеструке потврде еволуционих механизма.“ Није изостало ни добронамерно упозорење владикама (да ли свим владикама?) „да имају на уму да нису само натицање“ (натицање на шта?) „и природна селекција у основи еволуције.“ Напорно је ово научно обавештавање необавештених, али ће после тога ваљда наступити предах?! Ипак нам се чини да би све било лакше да је обавештени Матић пажљиво читао наше текстове у којима смо ми доследно ишли својим правцем, а не оним на који би он упорно да нас навраћа, све у бојазни да неће моћи да диригује ситуацијом и да нам намеће свој темпо. Међутим, у његовом тексту се ипак налази суштинско питање које га и лично узнемирује, и на које он нема одговор. А то зато што га је доцкан поставио, па му се сав текст претворио у танку-танку апологију, више бајаги обесправљене богословске раје у Цркви неголи теорије

еволуције, без које он не само етички, него ни онтолошки више не може да патише.

*

Матић пита:

„Да ли приврженост некој научној теорији (која ће се испоставити и погрешна) оправдано може да се карактерише као јерес, истоветно јересима из ранијих периода које су биле црквено-догматске, а не природно-научне, ма колико биле теолошко-антрополошки проблематичне?“

Уместо мог одговора нека буде казивање о истинитом догађају: Средином 20. века десило се на Светој Гори да у скит старца Јосифа Исихасте дође један непознати посетилац. Прозорљиви старац му рече, да код њега, посетиоца, постоји озбиљан проблем. Он ће га дакле примити након молитве Богу. У разговору се открило да је посетилац био академски богослов и писац књиге којом брани теорију еволуције. Уследило је питање старцу како је он уопште сазнао да постоји проблем, а први пут се срећу. Старац му је одговорио да је осетио велики смрад од њега чим му се приближио. По разговору старац је оштро укорио посетиоца за јерес и рекао му да неће бити добродошао у његову келију све док се не одрекне свог неправославног става (видети: *Мој старац Јосиф Исихаста*, Јефрема Филотејског и Аризонског, у: Оливер Суботић, *О камену одбаченом*, 65).

У наставку размишљаћу о Матићевом питању. Нема бољег почетка од речи Светога Писма, зато ћемо тако и почети: *„Заклињем вас, браћо, Именом Господа нашега Исуса Христа: сви будите исте мисли; нека не буде међу вама раздора, него будите савршено истог осећања и истог мишљења ... међу вама има свађа ... сваки од вас говори: Ја сам Павлов, а ја Аполонов, а ја Кифин, а ја Христов. Зар је Христос раздeљен ? ... (1. Кор. 1, 10-13) ... сваки нека пази како назиђује. Јер, нико не може поставити другога темеља, осим онога који је постављен, а тај је Исус Христос ... свачије ће дело изићи на светло (1. Кор. 3, 10-13). Нико нека се не вара... мудрост овога света лудост је пред Богом. Ма писано је: Он хвата мудре у њихову лукавству. И опет: Господ познаје намисли мудрих, оне су испразне.“ (1. Кор. 3, 18-20).* Целокупно биће и битовање света захтева васељенско исповедање да у почетку бијаше Логос и да Логос бијаше у Бога, и да Логос бијаше Бог. Да Он бијаше у почетку у Бога и да све постаде кроз Њега, и да без Њега не постаде ништа. Свему што постаде у Њему (Он) бијаше живот, и живот бијаше људима светлост, и светлост у тами светли и тама је не обузе (в.: Јн. 1, 1-5). Све је Њиме, и за Њега ологошено (в. и Кол. 1, 16). Он баш све дотиче на свој начин. Зато му то све и служи, док од Њега, од Речи позаима своје постојање и артикулацију; зато и свака наука треба да служи речи Божјој; надахњује се и верификује код Оваплоћеног Логоса Христа, еда би Њега ради из самога свога језгра као христоцентрична светлила, и сав свој доминион осветљавала. Зато дарвинисте и

еволуционаре богослове треба стално пропитивати: Ако лично верују да је Бог свемоћни Творац свега, зашто онда не верују да је Он могао учинити да и другачије буде створено све, за шта се они као неке мецене твари и науке залажу, а не искључиво онако како се не може доказати протоком догледних и недогледних временских деоница и путем фигурирања зоо-низова? И да при том наш Праотац Адам прође најсрамније и најнедостојније могуће! Самим тим и Оваплоћени Логос Христос да прође кроз *арпаги*: кроз, замишљену софистицирану отимачину сопственог идентитета од стране научне олигархије, или полиархије, баш свеједно! Али није свеједно на чему све почива и како *све – то пан* – опстаје. Јер опстаје Христом, и Његовом светворачком вољом! Зато и остајање у Истини и верно исповедање Истине у детаљу и у тоталу омогућује сушто мишљење и делање по Истини. Док отпадање од Истине, како у детаљу, тако и у тоталу не само да одводи самообмани и прелести, него и вргнућу у јерес, у издајство Истине, у грдну лагарију! Тада када више ниси способан да верујеш срцем за правду а устима за спасење. А када ти се као богослову одузме благодат, ти пролазиш као ноћни посетилац светогорског старца Јосифа Спилеота. Зато ти богослове, не изневеравај предањску хришћанску етику и етос, нити хули на Духа Светога Који нас уводи баш у сваку истину?! Ако то учиниш, истога часа ћеш почети да осећаш *онтолошке* последице, ако ти је тако лакше прогутати истину о себи! Зар није за чуђење када се *„од благодати Христове тако брзо прелази на неко друго јеванђеље, које, уосталом, и не постоји.*

Постоје само неки који вас збуњују и хоће да преврате Христово Јеванђеље“ (Гал. 1, 6-7).

У најдоследнијем смислу речи се може рећи да је сваки претпостављени теолошки говор и наступ који није обавезно црквен, библијски и предањски, светоотачки и светотајински, и то поткрепљен личном делатном вером ради изграђивања Цркве, а не претежно ради промовисања себе – домен јереси. Зато што му сваког часа недостају или сидро, или компас, или и једно и друго.

Тако су рецимо настале ове и овакве речи: Када је Марко Сиотис, професор Новог Завета, упућивао речи једном будућем професору Светог Писма, пожелео му је „да га Господ сачува од лудила библиста!“ Он је вероватно имао на уму најпре чињеницу да су сами они, библисти, и понеки „*библеиста*“, смислили прекор Господу Исусу Христу, да Он није никада ништа написао осим неколико речи по прабини пред фарисејима. И још, да су највећи домети Његовога богословља само Његове проповеди. Таква мисао искушава и неке професоре православне Догматике!

Или ево порекла настанку оваквих речи: Према тачном расуђивању професора, епископа Иринеја Буловића, искључиво филолошки, историјски и археолошки приступ православног богослова може од њега да не захтева црквену веру, јер видимо да се тако постављају многи богослови, будући неосетљиви према светим Тајнама и црквеним подвизима! Док је предањско и светоотачко богословље незамисливо без њих. Штавише, између ова

два приступа богословљу пролази сама судбоносна линија раздвајања *овог овде и оног тамо*.

То јест опет речи истог православног богослова: „*Зоон неви (невси) тхеуменон*“ нема значење животиње која достиже напредак до обожења, него га има као друго и другачије: Да је ту реч о сваком бићу као живом, но првенствено о људском, и да оно, људско биће божанственим мановенијем или подстицајем може, и треба да достигне обожење.

Коначно, чују се и ове и овакве речи: „*Никуда ми нећемо одавде. Овде ћемо живети вечно.*“

Бациш некоме прашину или опиљке у лице, па заћутиш?! Ни да натукнеш о Небеским пребивалиштима по васкрсењу. О пребивалиштима Светих: на *Новом небу и у Новој земљи*, а о стањима хулитеља на Духа Светога: у *паклу и огњеном језеру!* Односно, овде је такође реч о једној и истој Христовој сведржитељској љубави благодатној, но коју неће сви васкрсли људи доживљавати као блаженство, него један део њих и као бич и огањ. Зато се мора рећи: Мислиоче, епигоне, ту ти мањка објашњење; јеванђељска, предањска и откривењска подлога! Дакле, прво си лењ да објасниш и истумачиш, а затим да ли си уопште у стању? У много чему тобом изреченом, и упорно понављаном, ти не примећујеш да си већ обузет јеретикословијем и јеретикообразијем!

*

Књига Постања опстаје у тумачењима црквених Светих Отаца, као и у науци, све до данас, колико год јој се у науци одузимала сама научна валидност и обухватност. Односно, са њом нису тако поступали, нити су тако чинили баш сви научници библисти, него оне генерације које су је непрестано уско премеравале и себи самеравале. Они притом и данас изналазе флоскуле и теорије преко којих и кроз које ова Књига мора стално да се пробија да би свима предавала Божју поруку. А ми притом избегавали њено слово које, наводно, није dostatно, него достизали само до „духа који оживљује“. Но у Књизи Постања о свему што је речено, речено је као о достатном, и опет као о богонадахнутом. Зато је ова књига у моћи да оживљава своје читаоце.

Баш у вези са тумачењем Светога Писма, дакле и *Књиге Постања*, посебно место у овом раду желим да дам већ поменутом професору Београдског универзитета др Зорану Кинђићу, и то у сегменту разлике између, по његовим речима: „просвећености“ („природног светла људског ума, модерног просветитељства) и „просветљености“ (натприродног светла). Ко год сматра, укључујући и Матића, „да вера треба да буде (само) просвећена, умна“, тај превиђа чињеницу да је „у темељу истинске вере просветљеност. Свети оци су били не само просветљени него и обожени. Наука је разумна а православна вера надумна. Теологијом сме да се бави само онај ко је обожен, евентуално просветљен, јер пали људски разум неизбежно води у прелест уколико се усуди да произвољно расуђује о догматима. То се догодило

протестантима. Лишен благодати, свако је тумачио Свето Писмо сходно свом палом разуму, те су развијена многобројна јеретичка учења “, закључује проф. Кинђић.

*

Матић је у полемици са „анти-дарвинистима“ и у односу на Цркву и њено богословље изабрао погрешан угао гледања на *Теорију еволуције*, која је по њему „логички оправдано добила статус општег закона природе јер је једна од најпроверенијих у историји науке.“ Дакле, позабавивши се периферним, но ништа мање турбулентним, када већ не и суштинским темама које се тичу Православне Цркве и њене проповеди спасења, Матић је претрчао циљ, ако не грешим, као наговештени православни хришћанин, који, ако не грешим, заступа гледишта и интересе оне групе православних теолога, са чијом појавом у јавности, нашој Српској Православној Цркви и њеноме богословљу данас треба да сване дан, док „наше најеминентније научнике ... тако поштене и посвећене људе“ треба заштити од оних који их оцрњују „као јеретике“ ... (да ли је у њиховој одбрани требало језички прецизно рећи да они то нису?). И опет, да се не заборави ни за трен, да су сви они које Матић брани и протежира били „научници еволуционисти који су теисти“, ... нпр.: Св. Лука Војно-Јасењецки, ... да су сви они „изузетно посвећени православној вери, а при томе и еволуционисти. Дакле, нису иступали као било какви, декларативни теисти: „Познати еволуционисти као што је Добжански били су изразити верници у персоналног

Бога. Добжански лично говорио је о Богу који ствара кроз еволуцију и сматрао је себе **причасником** Православне Цркве“... Такви су и неки наши савременици: знаменити и духоносни теолог *Калистос Вер*“, ... Колико ли је само енергије за убеђивање потребно употребити да би трчао споредним колосеком?! Али о томе ћемо јоште зборити у још једној од окосница овог нашег истјазатељног рада.

*

„Објава о божанском стварању у Библији изражена је у оквиру геоцентричне космолошке представе. Православнима то уопште није проблематично јер тексту **Постања** не приступају као научном или историјском документу, како то чине протестантски литералисти (буквалисти)“, закључује Матић, прелазећи корацима од седам миља непрегледна пространства протестантског литеализма, но притом ни не завиривши у непрегледна пространства црквеног светоотачког и химнографског тумачења *Књиге Постања*! Он је то додуше покушао да учини паушално. Зато ни не испуњава услов за улазак у дискусију на ову тему! А све и да до тога дође, када бисмо стигли до жељеног окончања? Окончања заправо Матићевог истражног поступка који је он сербез повео против двојице „анти-дарвиниста“, Перовића и Пена. Притом чак ни не прочитавши ваљано и до краја њихове документе на основу којих им се суди и одређује коначно место у њиховој дигиталној науци, дигиталној теологији и дигиталној Цркви. Ипак, да се не бисмо оглушили ни о ову тачку наше већ маратонске дискусије,

најискреније бих пожелео Матићу да прочита тумачења на *Шестоднев*, односно на *Књигу Постања*, светих отаца наших: Василија Великог и Јована Златоустог, а даље, по његовим могућностима ...

Да би нас ућуткао (да ли и црквене Оце, да ли њих и као геоцентрике ...), Матић је покренуо гео-био-палео-антропо механизме, све базирајући се на графици словачког графичког дизајнера Мартина Варгика. Матићев пак графички приказ временске скале еволуције живота који је он уцртао у свој параван „*E pur si evolve*“, више је налик музичкој партитури Артура Хонегера, Арнолда Шенберга и Ђерђа Лигетија, те холокауст-реквијема; или је опет подобан концерту за празне кости и шупељке, ударалке, шкрипу и сударање плутајућих предмета, надгорњавању вокала простирућих се кроз архајско време и простор до у бескрај. С друге стране, еволутивни, тетраграфски низови самог графичког дизајнера Мартина Варгика донекле су пријемчивији оку. Мада су одбојни души, јер представљају низ космичких некротафиа; једну херметику невидљивог и видљивог света који не могу да се отргну најпре сопственој прашини, и запрашености. Свакоме истраживачу коме је живот на срцу, требало би препоручити да осмотри овај графички времеплов, односно графоплов. Јер, ту је: код обојице, Мартина и Матића, ако им је веровати, исцртано *све*, онако како се од почетка збивало и збило (од 13, 8 милијарди година, па преко *Првог Трилобита*, из 525-ог милиона, до Краја времена-Есхатона). Ево једне наше раскринкавајуће напомене у вези са графиком и схемом! Док графички

дизајнер Мартин Варгика завршава своје путовање у 7, 9-ом Миленијуму од Постања (па прошав преко 0.006. милиона Људске цивилизације „*Span of recorded history*“ у знаку логоа Ајфелове куле, те одатле – дакле од 0. 006. милиона као почетка људске цивилизације – Зоран Матић ћера даље – све до Есхатона – да ли и ту са причом о Примату и Еволуцији?! Заправо, истине ради, ако је Мартинов графички Space-Time Travel оригинално достигнуће у области графичког дизајна, треба се запитати да ли Матићев покус веома, веома заостаје за узором. Иначе, цео Мартинов синемаскоп Timeline of the Universe подељен је на делове, и они се смењују у рир-пројекцији: Space, Earth, Life, Humanity. Ко има прилику да сурфује по овим време-простор стазама, као што сам је ја имао и искористио, моћи ће да види мноштво феномена и примера одсуства у присуству и присуства у одсуству. Грубо речено, моћи ће да види један калеидоскоп начичкан маглинама, астероидима и планетама, водоземцима, мушицама, опнокрилцима, кошчицама и лобањицама, гео-зонама, диносаурисима, птицама, морским неманима, животињама, слоновима и четвороношцима, приматима, цивилизацијским торњем (Ајфеловим), и томе слично. Што се Мартиновог примата тиче, он је мајмунолик, стар 60 милиона година, и ословљен као „*First primates evolve*“! Одмах се сетих наслова Матићеве наручене оптужнице против Перовића и Пена, па се побојаш да сам му зашао у несвесну област душе. Но овде није реч само о мојој привилегији, него о томе да ко год жели да заугла, само нека оде на ову

адресу: <https://www.halcionmaps.com>. Martin Vargic-Timeline of the Universe, и нека се сам увери у овде описано.

*

Народна пословица каже: *Код богаташа на глас, код сиромаша на част*. Шта ово може значити у вези са мојим текстом у целини? То да ћу са задовољством препричати поглавље: *Теорија еволуције као наметнуто питање*, из књиге *О камену одбаченом*, додајући му по неки свој коментар или схолијицу. У сваком случају ће се радити о још једном базичном осврту на Теорију еволуције код нас. Оно што заиста не бих желео да се деси младом аутору и научнику јесте то да се камарила обруши на њега. Али сам схватио да је он борац. Дакле осврт нашег младог, даровитог и проницљивог богослова, експерта за компјутерску графику и анимацију и информационе технологије, свештеника у Српској Православној Цркви Оливера Суботића, заслужује сву нашу пажњу и уважавање. Теорија еволуције је питање наметнуто савременом друштву када су неке поставке постале предуслов за друштвену модерну. Једна од претпоставки је и идеолошка претпоставка ове, теорије еволуције, коју многи атеисти деценијама насртљиво читавају као необориви доказ против вере у Бога, међу првима Ричард Докинс, биолог еволуционист. Теорија еволуције опет, од трансформистичке идеје коју је понудио Дарвин па све до данас, није донела ништа ново осим случајне мутације и природне селекције као свог постаментa. Неодарвинизам

пак, додатно се ослања на научне продоре у генетици. Систем се тако поставио да живим бићима укида способност развоја, способност уграђену у њих од стране Творца (уместо да се то двоји када је у питању опсег развоја, тачније: промене, односно случајне мутације – коју не можемо, нити смемо сматрати „микроеволуцијом“). Разлог за такав став није научни него идеолошки. Проф. Џон Колинс указује на чињеницу да није спорно постојање ДНК и његове структуре, ни подаци који постоје, нити начин њихове трансмисије; не ни улога у биолошком систему. Спорна тачка је питање порекла изузетно сложене структуре и носећих података. Зато се поставља друго питање: Зашто би постојање тако сложене структуре искључивало њеног Творца? То јест вероватноћу да њу само Бог може да створи? Колинс не види проблем у еволуцији као принципу приметном у природи у ограниченом опсегу и унутар врста, већ у еволуцији као грандиозној слици коју неодарвинизам намеће као идеју којом хоће да објасни или замени постанак света и човека. Проблем дакле ствара неодарвинизам који намеће философско и натуралистичко виђење света без Бога као Творца, Пантократора и Промислитеља. Теорија еволуције није потентна да говори о постанку света и живота у њему, него је кадра само да износи тезе о развоју животних врста, претходно постојећих. Поред тога испоставља се чињеница да и најпростији организми имају сложену структуру. Норман Гајслер подсећа на Докинса који је говорио о амеби као рудиментарном организму који у својој ДНК структури

има података еквивалентних једној хиљади томова Енциклопедије Британика; и то података смислено повезаних. У току је покушај да се теоријом еволуције објасне процеси који су уследили по стварању живота. Бесмислено је њоме оспоравати Творца света када она говори о развоју, а не о стварању живота. Докинс чини сталне покушаје показивања процеса развоја живог света који би текао и без Бога. Он не допушта могућност да свака врста има свој логос дарован Творцем, током чина стварања различитих животних врста. Атеисти то правдају научном непроверљивошћу такве врсте. А као да је много тога научно проверљиво, и као да се опет у науци штошта, па и више од тога не користи хипотетички. Користи се! Сваки искрени атеиста, као и теиста препознаће да је самозвани „научни атеизам“ философски атеизам заогрнут научним терминима. Новоатеистички покрет користи теорију еволуције тако што је интерпретира као аксиом, еда би јој потом „учитавао“ своје философске тезе са пропагандистичком сврхом. У истом смислу Докинсова тврдња да наука води директно у атеизам, произвољна је, и нетачна, а утолико и злонамерна! Професор Алистер Мекграт када обара ту тезу позива се на атеисту, првака еволуционе биологије у свету, Стивена Џеј Гоулда, противника тезе да научне идеје воде у атеизам. Суштински проблем у теорији еволуције који се сукобљава са хришћанском вером огледа се у томе што се не потеже питање постојања Бога као Творца, и још стварања света и живота у свету, него се

потеже питање односа човека и животиње. Тако, сукоб настаје код питања односа човека и животиње, и обрнуто!

*

Сходно Честертону који је писао еволуционистима да човек није производ пуне еволуције него радије револуције, указује се на огромне разлике између човека и животињског света, а оне се не могу објаснити еволутивним развојем. Питање спољашње сличности између човека и неких животиња захтева овакво гледање. Бог створивши животињу показује човеку до чега он може да дође када се окрене од Њега. Објашњење се овде не даје ради потребе креациониста да ућуткују еволуционисте, већ да се призове свети Григорија Палама који је говорио да када се ум окрене од Бога тада он и зверолик или демонизован постаје; помрачује се и дејствује *парафисин* – у нескладу и у супротности са сопственом природом; да он тада пада испод нивоа, рецимо једног мајмуна. А када и тема пресађивања органа са животиње на човека дође на ред, тада ће и свети старац Софроније Есекски упитати: Шта би се десило у супротном случају? У случају *звери* са срцем људи попут безбожних Совјета, који су хтели да затворе у лудницу све хришћане и све верујуће људе? Одговор је да би се догодило то да се оне још више озвере!

*

Пали човек кожних хаљина (1. Мојс. 3, 21), огрубео и донекле оживотињен, ипак нема никаквог заједничког

претка из било које животињске врсте. Исто тако је пећински човек, под тезом да је он некаква прелазна фаза у еволутивном развоју, неправедно оклеветан. Честертон опомиње поборнике те тезе да занемарују чињеницу да је пећински човек цртао као уметник – радио оно што се не среће ни код једне животиње, без обзира на њен ступањ развоја. Наравно да ми изузимамо феномен дресуре и рефлекса када животиње малају по платну: слон сурлом; када глуме: животиње, коњи и пси као глумци и каскадери; када се моле: дресирани пси, папагај старца Порфирија ... Насушан је тренутак да кажемо да се човек разликује од животиње суштински, а не по степену развоја; да има нагоне као и животиња, али да он може да се уздржи и да их савлада, да обоје имају мозак, али да је само човек биће умно, савесно, слободно, креативно, религиозно, које свему тражи смисао и налази га ... Колико год животиње знале да нас изненаде и задиве: верношћу и оданошћу, сажалењем и страхопоштовањем, стидом, љубављу и љубомором, родитељским инстинктом, озбиљношћу и хумором, доминацијом и умиљатошћу, способношћу да уче и да опонашају гласове, говорне фразе и молитву, односно да славе свога Творца на свој начин – оне остају загладане у човека као у крајњи домет својих стремљења ка њему: и то преко мозга, животнога даха као удаљене асоцијације на душу, нагона, чула и осећања, навика и дресуре, своје маскоте. Па ипак, на религиозне и побожне, и савесне или безбожне, исповедне или одрицатељне, покајне и свете животиње у изворном и светотајинском смислу речи ... ми нигде и

никада нећемо моћи да наиђемо, нити да о њима таквима дословно посведочимо. Бити због логосности привлачен ка Творцу и човеку у животињском и преосталом свеколиком свету, једно је, а благодатно и љубвено богоопштење са Оваплоћеним Логосом, нешто је суштински и квалитативно друго; имати идеју и појам о Богу и благодатно и лично општење са Њим, са свешћу о својој грешности, једна је стварност, а нагонско и нелично општење друга је, и суштински другачија стварност. Животиња није личност, и не сноси било какву одговорност за своје поступке. Њој није дата заповест да љуби Бога и ближњег; да не греши и да се каје; да исповеда веру и да не исповеда безверје, да не греши или да испуњује заповести Божје! У њој су заступљени другачији механизми постојања. Али да су призори опонашања људи од стране животиња, као и однос људи и животиња величанствени, у томе нема сумње (Адам и животиње, Герасим Јордански и лав, старац Серафим и медвед, Паисије Светогорац и змија, свештеник Димитрије и жабе, старац Никанор Хиландарац и пчеле, старац Порфирије са Оропоса и папагај, синаитски монах Петар и змије, јеромонах Амвросије са Дуба и животиње, ... као и обрнути однос, рецимо животиња према свој деци, али и однос међу животињама. Посвуда овде реч је о суштинским, а не о развојним разликама између човека и животиње; а то су разлике које се не могу превазићи нити једним јединим, наводним видом еволутивног скока из врсте у врсту! (Видети и упоредити са: *О камену одбаченом*, 60-66).

*

Најбоље странице Матићеве научне пашквиле требало је да донесу корист самој науци, да се у њој не понављају изанђале фразе; научним ауторитетима пак, да се не помињу само поименично и по наслову њихових студија (већински без цитата); а Калисту Веру у чији еволуционизам не можеш бити сигуран: да се уважи чињеница да он није саговорник науке него црквени историчар, филокалиста и химнограф; док митрополиту Николају Хадзи-Николау: да он директније дочара свој, засад лични амбивалентни став према теорији еволуције; у вези са светитељем Луком Војно-Јасењецким: да други, попут Матића не пренаглашавају његов наступ у науци само са подужим радом-рефератом на тему науке и религије; тј. само са успутним и кратким освртом на дарвинизам и теорију еволуције; коначно, у вези са мном Давидом: да ме нико не уврштава у научни свет јер сам ваљда *анфант терибл*, како у науци тако и у богословљу. Томе у прилог, из своје бележнице испустићу једну квичку на којој о односу између теологије и науке пише следеће: Теологија науци даје прилику да она пројави сву своју озбиљност и посвећеност, а наука теологији да она пројави своје првенство и достојанство. Тек у њиховом симбиосису оне у нама могу да изазову стање непрестаног међусобног страхопоштовања, дивљења и, тога ради, још ревноснијег славословљења Бога. Оне уједињене чине да се ми још усрдније устремљујемо ка Христу – да Његово Тело још ревносније изграђујемо сопственим ангажманом у њему. Наука је неодољиво привлачна својом

аутентичношћу и разноврсношћу, и има моћ да предупредује богословље од окошталости, па и од схоластичке обамрлости (новијег времена). И тако, све док се не уђе у унутрашњи свет космоса и људског бића, не може се са сигурношћу ући ни у унутрашњи свет теологије; дакле, ми овде мислимо на теологију као на одгонетане тајне садашњег опстанка, спасења и будућег живота! То у крајњој тачки значи да се Опипљивом Христу не може приступити без узимања у обзир баш свега у нама и око нас! А Оваплоћени Логос ће нам у томе помагати, и то увек као вододелница. Помагати нам да бисмо сагледавали науке чији је Он, Христос *резон д етр*, и опет, злоупотребу наука, у чему Он не присуствује; еда бисмо опет и опет знали којим се то научним механизмима стиже до Њега, а којим се од Њега опет, одступа! И тако тече наш дискурс док ме Матић убеђује, и макар ме убедио убеђујући ме, опет ме није убедио, нити ће ме икада моћи убедити да прођем кроз еволуциони процес и промене, па и мутације, које ми он ставља на душу. Један од професора из златне епохе Православног богословског факултета СПЦ, смештеног у *старој згради*, понављао је нама, својим студентима ово: „Размишљајте о свему, храбро“. Па ево још једног таквог размишљања. Нисам сигуран да је „Булгаков, због својих *фундаменталних богословских доприноса, постао најзначајнији православни, васељенски теолог*“. Протојереј Сергеј Булгаков беше: најпре руски економиста, па религијски философ немачке идеалистичке оријентације у спрези са западном мистиком, па правник,

па опет експерт за политичку економију (докторат *Марксизам и земљорадња*), па теолог који је изнашао божанску софију као четврту Божанску Ипостас, због чега је, као и због других застрађења, наводних „теологумена“, он окривљен од стране своје Цркве Московске Патријаршије (и Сергија, Митрополита који је био задужен да заједно са Владимиром Николајевичем Лоским Патријаршији поднесе Доклад или Извештај-Реферат. Тај Доклад: „Спор о Софији“ (1935), Владимир Лоски је сачинио на 76 страна текста са Примедбама, и то о свим јеретичествујушчим мислима и речима Булгакова, „руског Оригена“, „ великог духа, али гордог“. Присетимо се и ми да је Булгаков уосталом, и Светим Оцима и богословима Цркве прилазио са дозом омаловажавања. На све те прекоре, као и на кварење црквене догматске дидаскалије хетеродоксијом, па и самим гностицизмом, ми наилазимо широм његове сржне мисли: *Невечерња Светлост*, у трилогијама – малој: *Јаковљева Лествица*, *Друг Жениха и Неопалива Купина*, и великој о *Богочовечанству: – Агнец Божји, Утешитељ и Невеста Агнеца*, ...). Зато је поштеније читати његове текстове, упорно и пажљиво, иако са муком, па да сам долазиш до корпуса деликти, неголи да китиш Булгакова, као што чини Матић, ловорикама за „*фундаментални богословски допринос*“; и да га опет промовишеш у „*најзначајнијег православног, васељенског теолога*“. Ништа нас не кошта да нашим *евентуалним* читаоцима представимо окосницу *Доклада* или *Реферата* Митрополита Сергија, односно Владимира Лоског, мада Матић, чија то обавеза беше да

учини, није учинио, јер се науком бави паушално. Не, он је Булгакова пре тога овенчавао славом. Заузврат, приуштићемо мали извештај о правом стању ове ствари, и то у резимеу. Ко ће све у речима које следе препознати себе, показаће време:

III. СУЖДЕНИЕ М. СЕРГИЯ ОБ УЧЕНИИ ПРОТ. С. БУЛГАКОВА И ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПАТРИАРХИИ

Смешение личности и природы – основное догматическое заблуждение о. С. Булгакова. Эта тема проходит через весь разбор его доктрины м. Сергием, важнейшие пункты которого мы рассмотрели в этой книге. Кратко повторяя все сказанное, можно установить следующие моменты смешения личности и природы.

Учение о Божественной природе как личном начале, «Софии» (§§4,5); смешение Лиц Св. Троицы с природными свойствами или энергиями (§6); перенесение свойств тварной природы (мужское и женское начала) на Божественные Ипостаси (§7); смешение личности и природы в понятии «образа», превращающее человека в «ипостась тварной Софии», духовного главу всей твари (§8); смешение личности человека с человеческим духом (§9) и следующее отсюда поглощение личности софийно-природным процессом, уничтожающим свободу (§10); замена Промысла, предполагающего нравственно-волевое отношение личностей, природно-софийным «детерминизмом», приводящая к учению о Божественной необходимости Боговоплощения (§11); восприятие зла как коренящегося в несовершенстве самой тварной природы,

а не в свободном самоопределении личности, приводящее к перенесению ответственности за падение творений на Самого Творца (§12); смешение искупления природы подвигом Христовым с конечной целью обожения личностей благодатью Св. Духа и следующее отсюда восприятие нашего спасения как космического «Богочеловеческого» процесса (§§13,14,16); смешение Логоса с человеческим духом во Христе, приводящее к смешанному природно-личному началу «Богочеловечества» (§15) и отсюда к природному, а не нравственно-волевому пониманию кенозиса (§17), к перенесению Гефсиманских борений и «духовной смерти» на Само Божество Сына (§18) и к утверждению участия в страданиях – Христовых всей Св. Троицы (§19); и наконец, смешение Христа, Главы Церкви, с Церковью, в понятии «Богочеловечества», упраздняющее всякую экклезиологию, возможную лишь при ясном различении между личностью и природой (§20).

Таково догматическое содержание доклада м. Сергия. Но первейшая цель епископов Церкви не в отвлеченной богословской критике, а в обнаружении духовного вреда, проистекающего из всякого ложного учения. К определению этого вреда и переходит м. Сергий в своем заключении, после указания на нецерковность (§2) и гностический характер (§3) богословствования о. С. Булгакова. Резюмируя свою мысль, м. Сергий так определяет духовную опасность в учении о. Сергия Булгакова:

1) давая мысль о возможности ответственность за падение перенести на Творца, это учение понижает в человеке сознание греховности, т. е. колеблет самое основание духовной жизни;

2) представляя же человеческое спасение в виде некоего мирового Божественного процесса в тварной природе, и в частности в человеке, оно открывает дверь и прямым искажениям этой жизни.

Что же отвечает на это в заключении своей «Докладной Записки» о. С. Булгаков? Он пишет: «Мое учение никогда не содержало и не содержит». . . Всякий ожидает, что он не учит о перенесении ответственности за грехна Творца и что он не представлял никогда человеческого спасения в виде мирового Божественного процесса в тварном мире,— **или, что он учит так, но не видит, чтобы тем колебалось христианское учение и духовная жизнь;— или, наконец, что, допуская и духовный вред, он не считает нужным считаться с последствиями.**

Кратко говоря, всякий ожидает, что он так или иначе по существу ответит на обличение своего учения. . . Но о. С. Булгаков пишет: «Мое учение никогда не содержало и не содержит четвертой ипостаси во Св. Троице, но касается преимущественно отношения Бога и мира». . . (с. 52)

Прочтя такой ответ о. С. Булгакова и не сверив его с текстом м. Сергия, что выведет читатель? О. Сергию

приписывают учение о четвертой ипостаси, а он сам пишет, что так не учит!

Постановление Указа Московской Патриархии, основанное на докладе м. Сергия, 1) признает произвольное, софианское истолкование, искажающее Православные догматы и «в возможных из него выводах могущее быть даже и опасным для духовной жизни» – учением чуждым. Святой Православной Христовой Церкви; 2) предостерегает всех последовавших ему, призывая к исправлению допущенных ошибок, и 3) откладывает всякое определение о самом прот. С. Н. Булгакове «как состоящем вне общения с Православной Церковью Московского Патриархата» до его возвращения к единству с Русской Церковью, обуславливая, однако, его принятие письменным отказом от софианского истолкования христианства и от следующих отсюда ложных выводов, а также письменным же обещанием неизменной верности учению Церкви.

О. С. Булгаков признает приговор Патриархии «нереальным, беспредметным и неисполнимым» (с. 49). Требование отказа от софианского истолкования догматов веры «представлено не в виде определений догматических, как это делается в случаях подобного производства, но в форме, делающей его неисполнимым по неопределенности своей: как я могу отречься от своего богословия, включающего все православные догматы, и, кроме того, еще и От неведомых других ошибок? Каких? Когда? В чем?» Здесь неожиданно проявляется у о. С.

Булгакова канцелярски-формальное отношение к Церкви, противоречащее всему предыдущему: протестуя против «преждевременного (?) суда» над своим учением, он одновременно возмущается отсутствием окончательных «догматических определений», т. е. , по-видимому, анафематизм по поводу его доктрины. Не называется ли это, быть *plus papiste que le Pape meme*? Но Московская Патриархия более терпелива и последовательна в своих действиях: письменный Отказ от софианской системы – условное требование («в будущем, в случае возникновения дела о принятии прот. Булгакова в общение, поставить условием такого принятия, а равно и разрешения священнодействий, письменный отказ» и т. д.). Указ имеет целью, прежде всего, предостережение православных от опасностей нового учения и ограничивается пока лишь его общей характеристикой. Как мы видели, догматические определения уже содержатся *ipso facto* в докладе м. Сергия. Развернуть их в ряд вероучительных пунктов дело, может быть, ближайшего будущего при дальнейшем развитии «софианских споров».

Далее о. С. Булгаков изъявляет готовность немедленно дать заверение в неизменной верности Православной Церкви, но решительно отказывается отречься от своей софиологии, которая «отнюдь не относится к самому содержанию догматов (?!), но лишь к их богословской интерпретации»; как «теологуменон» она имеет право на существование в Церкви. Нам незачем повторять всего содержания настоящей книги, чтобы

доказывать несовместимость софианства о. С. Булгакова с догматами Церкви. Да и помимо этого, дело не в формальной верности догматам, утвержденным Соборами. Несторианство и монофизитство были согласны во всем с *буквой* православного Символа веры, утвержденного Соборами, однако никому из православных V века не приходило в голову признать их только за «теологумены», за допустимые в Церкви «мнения» о смысле основных догматов веры и восставать на этом основании против их осуждения.

Если о. С. Булгаков сам признает свое учение только «теологуменом», почему он так восстает против критики этой «личной интерпретации»? Если же для него его софиология – подлинное выражение учения Церкви, почему он в своей «Докладной Записке» не отвечает на критику м. Сергия прямым и безбоязненным исповеданием своих учений пред лицом Церкви, а старается их всячески затушевать? Почему он не ищет суда Церкви, не требует этого суда, не обращается ко всем иерархам вселенной, если его учение – православная Истина? Или он сомневается в этом и, желая все же сохранить свою систему, свое личное достоинство, ищет поддержки «общественного мнения», которое так легко склонить на свою сторону? В этом ли цель его «Докладной Записки»? Нам было тяжело отмечать всякий раз эти ее черты. Мы не берем на себя права судить о. С. Булгакова. Нестерпимо трудно отказаться от «труда всей своей жизни». Но **Истина** выше не только труда всей жизни, но и труда жизни всего человечества, всех

борений, мучительных исканий, слез и крови человеческой истории. Она одна может «сделать нас свободными» от рабства этому труду: Когда о. Сергей Булгаков пришел к стенам Церкви, не отрекся ли он без колебания от труда, превышающего не одну жизнь, – от 500-летнего труда гуманизма с его трагической судьбой? «Вы шли хорошо; кто остановил вас, чтобы вы не покорялись Истине?» (Гал. 5:7). Пусть не говорит о. Сергей Булгаков, что теперь перед ним «и догматически закрываются двери Матери Церкви». Двери эти всегда открыты для всех. Закрывать их может только горделивое упорство его большого, но ослепленного ума.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

О. С. Булгаков заканчивает свое изложение словами ап. Павла, «благовестника христианской свободы», которые хочет взять для себя в руководство: «Итак, стойте в свободе, которую даровал нам Христос, и не подвергайтесь опять игу рабства» (Гал. 5:1).

Неужели христианская свобода состоит в упорстве в своем «мнении»? Не является ли она, прежде сего, свободой от «своего», даже от «своей» природы, «своей» воли? И что он имеет в виду под «игом рабства»? Не легкое ли иго Христово, освобождающее нас в Церкви от пленения «стихиями мира сего», призраками и самообманами? Не говорит ли дальше тот же Апостол: «к свободе призваны вы, братия, только бы свобода ваша не была поводом к угождению плоти» (5:13), т. е. в данном случае к не отрешенному, природно-человеческому

богомыслию, «это преданию человеческому, по стихиям мира, а не по Христу» (Кол. 2:8).

Сын Церкви не раб своей природы, не пленник своей воли, не узник философской системы – плода своего собственного творчества. «К свободе призваны мы», хотя и труден крестный путь самоотрешения, ведущий к этой благодатной свободе. Но «все можем во укрепляющем нас Господе Иисусе», Его же Имя да укажет отцу Сергию Булгакову путь, которым ему следовать. (https://azbyka.ru/otechnik/Vladimir_Losskij/spor-o-sofii/).

*

О мисли Сергија Булгакова – и о његовој православности (у којој мери), у Србији, па и шире, данас се може разговарати са професорима: оцем Димитријем Калезићем (докторат о Руској философији свејединства (в. стр.: 28-32) – Антропологији философије свејединства и Библије, 1983), Здравком Пенем (докторат: *Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν πατερικὴν παράδοσιν καὶ τὰ Ρωσικὰ θεολογικὰ ρεύματα 19. καὶ 20. αἰῶνα* – Премудрост Божија по светим оцима и руска теолошка струјања 19. и 20. века) и Богданом Лубардићем (студија о Сергеју Булгакову у Хришћанској философији: *Између Софије и софиологије*). Што се мене тиче, могао бих да изнесем одређену личну импресију о Булгаковљевој Софији, односно о ликовној представи Софије. На релацији Париз-Охрид може се срести сликарска представа устоличеног анонимуса, без ореола и без ознака, што би скупа требало да нас упућују на Христа. Зато се у њеном представљању стигло дотле да се Самој Светој Тројици придодаје она-Софија као четврта ипостас. Ова сликарска представа по Булгаковљевој замисли јесте нешто што се на Институту

светога Сергија у Паризу сватра реликвијом, и што се крије од погледа већине православних верника. Но она има свој пандан и у представи устоличене и крунисане софије Охридске. Ову пак наткриљује сами Христос! Међутим, и ова целивајућа икона у храму Свете Софије у Охриду као и она Париска, подједнако су нетачно изображење Христа као једне и јединствене оваплоћене Софије! Обе поменуте представе просто не одмичу од једног анти-христолошког експеримента! Ако се Божанска Софија представља оваплоћеном, онда она не може бити и остати анонимном! Она само, и једино може бити иконизовани Оваплоћени Христос! Што у Паризу, и у Охриду, не видимо да је био случај!!!

У коме то дакле философском грму лежи зец, питање је сад? Грм је монистичка философија универзума, а зечеви су софиолози. На њих да тако софиологизују поделовало је оптимистичко хегелијанство.

(В.: Ј. Мајендорф, *Хришћанско Јеванђеље и друштвена одговорност*, у: Рим, Константинопољ, Москва, Интерклима-графика, Себастијан Прес, 2008, 237).

*

Све црквене личности које Матић истиче као дарвинисте и еволуционисте-еволуционаре, нису меродавне као изучаваоци и зналци. Оне су само декларисани чланови скупина оријентисаних у правцу идења ка уједињењу теолошког и научног света, или ка подели, а да се при том последице не рачунају. Апропо последица, ако се у том ходу, тачније срљању, богословима догодила јерес, они су сами томе допринели; зато би им од хитне помоћи било да

послушају савет старца Силуана и Софронија: „*Држи свој ум у аду и не очајавај*“. Ако ли би то била тврда храна за њихове млечне зубе, тада би се требало опомињати чињенице да се теолошки итекако може подбацити, а научно итекако не добацити!

У теолошки подбачај пак може се још једанпут проникнути на основу ових кључних тема: теме зоо-примата, лансираног и стално обдржаваног да би Праотац Адам и Богочовек Христос били, и остали трајно омаловажени, заклоњени и елиминисани из наше земаљске стварности; то су теме потискивања појма греха и стања огреховљености: нечега због чега „*творевина уздише и чека синове Божје да се јаве и да је ослободе*“; и опет теме потискивања послушности како Богу Оцу тако и духовном оцу, без које послушности се Домострој спасења и наше учешће у њему не би никако могли покренути; па теме језика развојног и преображавалачког добротољубља – кога учке и недоучке – подједнако сматрају да треба гасити. Тај пројекат као споредан код нас гурају неки професори Православног богословског факултета СПЦ (И. М., В. П., М. В., З. Ј., А. Ђ., А. Ј., ...), већином свештена лица, док пројекат испуњења дарвинизмом и теоријом еволуције сваке стопе Српске Православне Цркве, па и шире, они гурају као главни и превасходан. Они му дакле приступају као једној несумњивој научној мантри. И како су само доследно пажљиви у паковању научне теорије еволуције и човековог примата-животиње у исту ту теолошко-научну амбалажу, да је то равно једној срцепарајућој појави у

нас...! Истовремено са тим, они и њихови следбеници и апологете, укључујући Матића и Беговића, лицемерно се заклањају иза широких плећа *„наших најеминентнијих научника ... тако поштених и посвећених људи“*... *„научника еволуциониста који су теисти“*, ... *„изузетно посвећени православној вери, а при томе и еволуционисти... не као било какви, декларативни теисти ... већ изразити верници у персоналног Бога ... и неки наши савременици: знаменити и духоносни теолози ... Калистос Вер“*.

Ми бисмо ипак, за сваки случај свима њима оставили простора за покајање, па макар то било због кршења *заповести о неупетљавању*. На њихов евентуални ламент над собом због замке у коју су се брзоплето стропоштали због сопствене лакоумности и сујете, штавише, због кичме коју су себи сломили губитком бриге о спасењу, следеће речи професора Београдског Универзитета, професора др Зорана Кинђића на све њих би могле да делују поучно и благотворно: *„Теорија еволуције (заједно са теоријом о примату-животињи) само су једна научна теорија а не некаква доказана истина, како се у атеистичком свету обично мисли. И сам Дарвин је увиђао тешкоће у свом учењу: Како на основу пуког биолошког развоја објаснити развој музике (уметности), морала, религије? Теоријом еволуције, у складу са владајућим механицистичким погледом на свет, полази се од примата каузалитета, док се сврховитост одстрањује. Али како објаснити настанак органског из неорганског? Нико није успео да из*

неорганских супстанци створи живо биће“ (мисао пренета из преписке са проф. Кинђићем).

*

Не марим за наводне несумњиве, и убедљиве (читај увредљиве) доказе помоћу којих се лаковерни убеђују да припадну свету еволуционара. Мене није могуће убедити, па ни преварити да му припаднем! То не може да учини ни дух наше научне инквизиције, коме се, видео сам, и Матићев дух приклонио. У овом тренутку сазнајемо да је њему приступио и припао му тек новоангажовани дух професора Бориса Беговића. Он се, о чуда, одмах огласио као данашња, али и као будућа савест целе Српске Православне Цркве?! Мало стрпљења, па ће и ту бити: *Како дошао тако прошао.*

Неће бити могуће ни новој комесарки у теологији и науци др Гејл Волошек да ме по систему оних наших старих, па и понеког данашњег: *наредио комесар да нема Бога, примора да поверујем: да људи јесу од животиња и да су животиње!* Односно,

да контрадикторно, и на придумку поставим питање попут др Гејл Волошек: "Али како се можемо помирити са људским пореклом у мајмуноликим заједничким претцима"?! И да погрешно одговарам, тумачећи Сергеја Бугакова: да је Рај и човеково блажено стање у њему прича из будућности, а не из прошлости, па да закључим да: „Едемски врт означава нешто чему људски род и цела творевина стреми, а не нешто што је изгубљено у прошлости“;

опет и опет да попут исте др Волошек тврдим, богохулећи, да је мајмунско порекло људског рода „неприкосновена научна истина“ док ми хришћани још увек верујемо у “митове” о

Едемском рају као савршеном стању, и да још постављам провокативно питање и дајем провокативан одговор: „Шта је Едем ако не савршено оригинално стање људи? Како онда можемо концепт Раја као “савршеног” стања “првобитних” људи који су у заједници са Богом, помирити са концептом људског порекла у мајмуноликим претцима? Да ли онда треба да претпоставимо да су наши заједнички претци – примати, у ствари били у заједници са Богом – , а да смо ми када смо постали људи, у ствари отпали из те заједнице?“,

и да на крају као др Волошек дам свечано-безумни закључак: „Гледајући у проблем људи као животиња, ја бих истакла да људи јесу животиње.“ (Видети: Др Гејл Волошек, у: *Вера, наука и мистерија, (Faith, Science, Mystery)*, Себастијан Прес, 173, 171).

У вези са изјавом богохулне др Волошек треба рећи још и то да она компромитује и сами постотак смисла размишљања и бављења било каквом темом стварања и развоја, најтачније речено: промена! Она дакле лично прави такав *салто фуриозо* да из своје врсте директно ускаче у кожу и биће свога замишљеног и призиваног примата-мајмуна.

*

Да наставимо: Данас издати Истину и опет истину издати у маломе: због „*фосила цијанобактерије из доба од 3,5 милијарде година*, те због *задњих заједничких предака примата из доба од 6 милијарди година*“, па због „*првих примата који су еволуирали пре 60 милиона година*“, – а сутрадан већ тиме истину и у целини издати, морао бих се запитати: Како бих ја телеологију или сврховитост у мојој апологији повезаности свега са Оваплоћеним Логосом могао оправдати издајом и проневером самог себе?! А

верујем, и знам да би слично питање себи неизоставно могао поставити и професор Здравко Пено!

Да се присетимо како је Матић нас: мене и проф. Пена једноставно избацио из свога текста, а ми му напунили научењачку врећицу! Па смо му као научном истраживачу још све потанко исцртали у домену и у опсегу наших интересовања за дарвинизам и теорију еволуције! Везано пак за мене, учинио сам то, без обзирања на приговоре и критике, злонамерна читавања и оптужбе за паритетну одговорност, што све стиже на мој рачун од стране оних које смо до јуче поучавали као наше студенте теологије. Они нам данас опипавају пулс и прозивају за „непријатност и гордост, неукост и незнање, наивност и необавештеност“. И то чине након што су се сврстали у аскере, личну гарду и лобисте преосвећенога губитника. Жали Боже оцена на испитима које смо им издашно давали, јер видимо како се њихов протестантски дух надима да руши њихове професоре, да би сада они доминирали медијском Агором, и да би им се људи обраћали речима: *Рави, учитељу!* Зато предлажем Матићу да се зауставимо овде, да он не би опет морао да ме исцрпљује ментално док оживљујем и заливам мртво ткиво његовога текста. Такође га молим да се не заклања иза сајт–пирата: углавном богослова и канцеларијских могула, који су у стању, како се види из њихових језивих коментара: да исмевају и проклињу не само личност, него и сами њезин геном, и ДНК спиралу. Управо су такви Матића и ангажовали, једнократно га и употребивши: извесни православни хришћани, богослови који су

засновали своје електронске андерграунд кругове и фреквенције, из којих они више не могу да израњају на дневну светлост, нити да се оданде отржу. Ето зашто сам ја Матићу морао да одговарам трактатом, док је он са друштвом протестантвујушчих стварао цео један латински проблем. Зато га је онда било лако лоцирати: код разоткривених хришћана дарвиниста и еволуциониста-еволуционара који се сви баве *praevaricationis*-ом (малверзацијом или проневером). Код тога треба прозвати и њиховог заједничког претка-примата у науци иза завесе, свештеног архи-пирата В. П., који је велики мајстор да лансира погубне јеретичке досетке и да их армира својом логиком: најпре теорију еволуције, која по њему нема алтернативу у науци док се не пронађе нека од ње боља *плаузибилна* (вероватна, наизглед истинита) теорија, па васкрсење које не подразумева обавезно и празан гроб, а затим да лансира и цео један догматски поглед на Цркву: која по њему није ни друго, ни више, до једно превозно средство. И сада по редоследу: по његовом првом проналаску дакле, сви људи се задржавају до даљњег у доминиону свога претка – примата-мајмуна – док се не пронађе неко релевантније и боље, логичко и *плаузибилно* научно решење за наше порекло. Док у другом свом проналаску, о суштини Цркве, он је случајно и свештени крманаш своје цркве-лађе *као пуког превозног средства до Царства Божјег*. Тако ће он до својих нових научних проналазака о њој, *плаузибилно* навигавати Јадраном. Наравно да ће он имати времена да се бар једанпут загледа, рецимо у Прву Посланицу Коринћанима, у речи

апостола Павла о Цркви као телу Христовом, и о нама појединцима као члановима Његовог Тела: ... (12, 27-30; 6, 15. Рим. 12, 5. Еф. 5, 30). А то под условом да хоће, и да може учинити, с обзиром на сву личну, несвакидашњу охолост, коју му сада потхрањује и проф. Беговић, и обрнуто, овај Беговићу?!

*

Неколико речи и о структури Матићевог текста. Ређање имена аутора и наслова дела датих у литератури, а без доследног и довољног, него само овлашног указивања на садржину и проблематику, те ређања истих у опсегу скоро равном живоме и примарном тексту, није слутило на добро. Друга ствар: свега једанаест листова текста из литературе, који када се прочитају и искоментаришу, уместо да доведу до повећања текста (чланка, памфлета?, све досад нисам установио његову форму, ...), у Матића они доводе до: смањења текста?! А то опет, не слути на добро.

*

„Због дужине текста“

једна напомена

евентуалним читаоцима

самог овог текста

Матић ми је омогућио да полемишем са њим готово по свакој тачци његовога огледа; то јест, по моме избору тачака, и по сопственим не(могућностима). А можда ми је

он омогућио и веше од тога: да се до миле воље лично, транспарентно и експлицитно изражавам. Идући тако све даље од првобитних оквира предвиђеног дијалога и полемике, и стижући дотле да чак почнем да тумачим његов текст и пишем схолије на њега, ја сам изгледа ненамерно проузроковао то да се сав његов текст, некако истоци. Зато је могуће да је и мој текст некако забасао, чак до у мали трактат. Зашто ми се то догодило када ме Матић никада ничим није задужио, штавише, када је мене и мога колегу Здравка и наше текстове, на самом почетку своје перипетије са нама елиминисао, питам се до овог тренутка? Једноставно, тако се догодило: њему, да му текст замре, и да се раствори, мени, да ми се текст разгоропади, и да ми се омакне.

*

Још је једно преостало: Да неким нашим снобовима, размаженим и сујетним, погубљеним и лицемерним, удворичким и самозваним амбасадорима домаће теологије и науке – *огранка за дарвинизам и теорију еволуције* – међу којима и са којима наравно, и нашем саговорнику Матићу и наручиоцима текстова за исмевање недарвиниста и нееволуциониста, срочим један епиграм за њихов обелиск:

Исповедају и признају

оно што не знају;

нуде и дају

оно што немају;

*у наслеђе остављају
квасац и мају
који баш не воде према рају.*

Епископ крушевачки Давид